

Прот. Віталій АПШАЙ

БҮТТЯ

Поема

УДК 821.161.2(477.87)82:13

A76

Увазі читача пропонується унікальна книга, що не має аналогів у світі. Це біблійний текст книги Буття, викладений українською мовою у поетичній формі. Кожен, хто пробував читати Біблію, вже знає, які складнощі очікують його на цьому шляху, оскільки біблійний текст нашими сучасниками читається важко і повільно. Мета ж цієї книги – в легкій поетичній формі познайомити читача з біблійною історією максимально близько до оригінального біблійного тексту.

Рекомендовано студентам духовних навчальних закладів та всім, хто вивчає Біблію.

© Прот. Віталій Апшай, 2022

© **Автори**, дизайн обкладинки, 2022

ГЛАВА 1. ЗА ШІСТЬ ДНІВ

Від початку існував
Бог, Який життя нам дав.
Творив спершу, у ті дні,
Небо й землю в пустоті.

Несформована, пуста
Та земля іще була.
Прізву темрява ховала,
Воду в купи позбирала

Сила Духа Божого,
Всесильного і творчого,
Що носився над водами
І всесильними словами

Формував все навкруги
Від тоді і назавжди.
«Нехай буде, – Бог сказав, –
Світло світ цей щоби мав».

Так тоді і утворилось,
Світло всесвіту з'явилося.
І Бог бачив це добром,
Світло світу загалом.

Світлу – день – ім'я надав,
Ніччю темряву назвав.
Між собою їх ділив,
Днем та ніччю зобразив.

І був вечір, і був ранок,
Перший день пройшов – світанок.

І сказав Господь сьогодні:
«Нехай будуть невгамовні
Води світу, пополам,
Від твердині тут і там».

І твердиню Бог створив,
Словом її зобразив,

Небом Він її назвав,
Небо світу цьому дав.

І Бог бачив це добром,
Небо світу загалом.
Словом води розділив,
Небесами поділив.

І був вечір, і був ранок,
Другий день пройшов – світанок.

І сказав Господь сьогодні:
«Нехай води невгамовні,
Що під небом на землі,
В одне місце зйдуть всі,

Суша щоб з'явилася».
Так і утворилося.
Сушу Бог назвав – земля,
Води Бог назвав – моря.

І Бог бачив це добром,
Моря й землю загалом.
Землю Бог благословив
Та рослинами зростив.

Бог сказав: «Нехай земля
Зростить з себе вже сама
Всі рослини, всю траву,
Що сіє сім'я по роду.

Ще дерева плодовиті,
Листям своїм уповиті,
З семенами по роду
Та ще плоду своєму».

Це землі далось в знаки,
Словом, родила таки:
Всі такі прості рослини
Та прекрасні травинки,

Ще дерева плодовиті
Та плодами уповиті,
З семенами загалом
І Бог бачив це добром.

І був вечір, і був ранок,
Третій день пройшов – світанок.

І сказав Господь тоді:
«Щоб світити всій землі,
Нехай виникнуть світила
І щоб були непохилі

Знамення у всі віки,
Рахувати дні, роки,
Дню і ночі дати знак».
І все сталося саме так.

Ці світила сформував,
На віки всім дарував,
Два великі, ще й малі,
В небі всі розташував.

Дню дав більше, яскравіше,
Ночі – менше, цікавіше.
Для ночі й зорі засвітив
І добром благословив.

І був вечір і був ранок,
День четвертий і світанок.

Бог сказав: «Нехай вода
Зростить з себе вже сама
Живі душі у собі,
Аж від птиці до змії.

Щоб літали ті птахи
На безкрайній степи,
Небо стрімко розсікали
По твердині мандрували».

Це воді далось в знаки,
Словом, родила таки:
Найвеличніших китів,
Немов тисячі слонів,

Родила і змії живих,
І птахів пернатих тих.
Словом, породили води
Всі різноманітні роди.

І Бог бачив це добром,
Всіх народжених гуртом,
Всіх разом благословив,
«Примножайтесь, – говорив, –

Щоби вас живих у морі
Було ніби в небі зорі,
Щоб наповняли землю всю
Пернаті птиці досхочу».

І був вечір, і був ранок,
П'ятий день пройшов – світанок.

Бог сказав: «Нехай земля
Зростить з себе ще сама:
Душі, щоб на суші жити
І на чотирьох ходити;

Роди всіх тварин земних;
Та ще зміїв не морських».
І це далось в знаки,
Словом, Бог творив таки,

Щоб на суші душам жити,
Дав худобі там ходити,
Земних зміїв ще творив
І добром благословив.

«Створимо ж собі подібне
Та землі так необхідне, –

Бог до себе слово дав,
Щоб в землі володар став, –

Образ Божий на землі,
Щоб скорилися усі,
В небесах птахи земні
Та всі жителі морські.

Щоб худоба підкорилась
І змія земна скорилась». Сотворив людину Бог,
Не одну, а навіть двох.

Чоловіка та йому,
Щоб не бути самому,
В помічницю жінку дав,
Ще благі слова додав.

І коли благословляв,
Людам Бог таке сказав:
«Примножайте ви родину
Та підкорюйте тварину,

Щоб скорилися усі:
В небі, в морі, на землі,
І худоба, і змія,
Риба, птиця – вся земля».

І сказав Господь у днину:
«Всю дарую вам рослину,
Що сіється по землі,
Вам це буде на столі,

І дерева плодовиті,
І плоди їх соковиті,
З семенами у плоді –
Всі вони вам їстівні».

І також усіх тварин
Накормив Бог від рослин,
Живі душі плазунів,
Змії, птиці і слонів.

Всі улюблені плоди,
Щоб смакували залюбки.
Тож, трава їм в їжу далась.
Так тоді усе і сталось.

Що створив, Бог бачив все,
Що значно добрим було це.

І був вечір, і був ранок,
Шостий день пройшов – світанок.

ГЛАВА 2. ВОЛОДАР ЗЕМЛІ

Сформувалася земля,
Сповнилися небеса,
Всі прикраси і вершини,
Неба і землі перлини.

Шостий день – діла свої
Завершив Бог на землі,
А на сьомий день спочив,
Освятив, благословив.

І скінчив Господь творити
І діла свої вершити.
Ті діла, які вершив,
І творіння, що творив.

І ця книга про буття,
Про сотворене життя,
Землі й неба існування
І про день їх заснування.

І про польові куці,
Їх не було на землі,
Про травинки на полях,
Не було їх в семенах.

Не давав ще Бог дощу,
І не було ще кому
Землю Божу обробляти
Та плоди її збирати.

І вологе джерело
Від лица землі було.
І по всій землі роса,
Все кормила – ця вода.

Бог людину сотворив,
Прах землі взяв і зробив,
Подих до життя додав,
Живу душу Творець дав.

Райський сад Господь зростив,
На сході Едему насадив,
І привів туди людину,
Яку Сам і сотворив.

Ще зростив Бог на землі,
Дуже гарні по собі
Та по плоду своєму,
Всі дерева їстівні.

А в самім раю зростив:
Дерево життя садив,
Дерево ще пізнання –
Бачення добра і зла.

А в Едемській стороні
Текла річка вдалині,
Райський сад вона кормила,
Землі ті вона ділила.

Річка та, теж поділилась,
На чотири розділилась,
Ім'я першої Фісон
І вона немов хітон,

Обтікає, обіймає
І всю землю орошає,
Яка зветься Хавіла,
Злата сповнена вона.

Золото на тій землі
Дуже добре по собі,
Анфракс, онікс теж там є,
Каміння в цій землі таке.

Геон другу називали
Та про неї люди знали,
Що обтікала вона всю
Ефіопську сторону.

Третю річку Тигр прозвали,
В асирійській землі знали,
Що тече десь рядом так.
А четверту звать Євфрат.

І людину Бог узяв
До раю її забрав,
Яку сотворив Він сам,
Та доглянула щоб там.

Берегла щоб ті рослинки,
Обробляла ті травинки.
Бог її до раю ввів
Та до решти заповів.

І Адаму Бог казав:
«Я тобі так наказав,
Щоб в раю ти їв усе
І ця заповідь на все.

Плоди всіх дерев в раю
Ти їси їх досхочу,
Але з древа пізнання,
Злого й доброго знання,

Плоди з нього не їси,
Бо в який день ти з'їси,
Того дня ти смерть скуштуєш
І помреш, себе погубиш».

Ще сказав Господь собі,
Що: «Не добре в самоті
Цій людині існувати
Та одній світ пізнавати.

Зробимо на нього схожу,
Помічницю його роду».
І тому, Бог ще творив,
Звірив та птахів робив.

Для степів таких широких
Та небес таких високих,
Із землі Бог формував,
Імена ж Адам надав.

І худобу він назвав,
Кожну птицю розпізнав,
Бо привів Господь до нього,
Щоб знайшлася коло нього

Хоч одна душа жива,
В помічницю, щоб була.
Але Адам знов один,
Не знайшлася ні одна.

В забуття Адама ввів,
Сон глибокий Бог навів,
Ребро з нього відібрав,
Замість нього плоть додав.

А з ребра Господь творив,
В жінку те преобразив,
І привів ту до Адама,
Тож вона від Бога дана.

І сказав Адам до неї:
«Плоть від плоти ти моєї,
Чоловікова ти вся,
Бо від мене ти взята.

Кістка кості та моєї,
Жінка – ім'я будь у неї,
Бо взята від чоловіка
І це буде так до віка».

І все сталося саме так.
І залишився нам знак,
Бо полишить чоловік
Батька й матір аж на вік

І приліпиться єдиній,
Вона стане всіх любимою.
Жінка чоловіка вся
Стануть двоє – плоть одна.

Не соромились вони,
Що оголені були,
Ні Адам, ні його жінка,
Жили, як в раю рослинка.

ГЛАВА 3. ПАДІННЯ

Змій був найхитріший
І лукавством розумніший
Всіх, кого Господь створив.
А зло своє змій так робив.

Жінці змій якось сказав:
«Правда, Бог вам наказав,
В раю дерева не чіпати,
Плоди не їсти й не зривати?»

На що жінка відповіла,
Все як знала, розповіла:
«Всі плоди в раю їмо,
Окрім дерева одного,

Не їмо плодів його,
Не торкаємось того,
Бо Бог Адаму заповів,
Щоб не торкався і не їв,

Щоб не вмерти від плода
Пізнання добра і зла».
І змій жінці знов сказав:
«Не помрете, Бог то знав.

Днем, коли ви плід з'їсте,
Очам відкриється таке:
Добро і зло пізнаєте,
Подібні богам станете».

І побачила вона,
Що доброта їстівна
Приваблива в цього плода,
Що надає всім пізнання.

І їла жінка цих плодів,
А чоловіку, щоб він їв,
Подавала цих плодів з собою
І він також від них поїв.

Побачили тоді вони,
Які оголені були.
З листя смоківниці сплели
Вони для себе пояси.

Ходив опівдні Бог в раю,
Як день був з прохолодою.
В страху Адам та жінка були,
Як Бога свого вони вчули.

І чули голос Божий,
Знайомий, до них добрий.
І стали намагатись
Поміж дерев ховатись.

Адама ж Бог покликав,
До себе йти закликав:
«Адаме, де ти?» – говорив
Та звати його не спинив.

Адам до Бога узізвався,
Сказав: «Як Ти мені впізнався,
Злякався, бо оголений,
Тому я і сховався».

«Хто ж тобі таке казав? –
Бог Адама запитав, –
Що оголений ти весь
Себе від Мене заховав.

А може ти плодів,
Що я заборонив, поїв
Одного дерева в саду,
Тільки єдиного в раю?»

На що Адам Богу сказав:
«Та жінка, що Ти мені дав,
Дала мені і я поїв
Тих заборонених плодів».

І Бог сказав:
«Що ж ти наробила?»
А жінка Богу відповіла:
«Дав мені підступно змій,
Щоб порушить закон Твій

Та обіцянками звабив
І питання мені ставив».
І Бог до змія говорив:
«Що ж таке ти сотворив?

За те, що ти зробив оце,
Будеш проклятий на все,
Поміж всякої худоби:
Вівці, птиці і корови.

Серед всіх тварин земних,
Проклятий ти поміж них.
Прах земний завжди з'їси
І на животі повзти

Будеш так від нині жити
І старі часи тужити.
З жінкою ти діло мав
І поради їй давав,

Тому саме обом вам
Ворожнечу Я надам
І між сіменем усім,
Як її, так і твоїм.

Покладу Я ворожнечу,
Боротьбу вкрай небезпечну,
І вразить тебе в голову,
Ти ж його тільки в п'яту».

Жінці Бог також сказав,
Покарання теж надав:
«Примножу тобі скорботи
І зітхання, і турботи,

І родитимеш у болі,
Та не матимеш ти волі,
Чоловіку віддана,
До нього линуть будеш вся».

І до Адама Бог сказав:
«За те, що жінці довіряв,
І заборонених плодів
Ти також взяв і сам поїв,

Древа єдиного в раю,
З якого їсти не даю,
Тому земля в ділах твоїх
Проклялася в плодах своїх.

І гірко їстимеш з землі
Всі дні життя твої земні,
І бур'яни зростить тобі,
Траву ти їстимеш тоді.

В поті лица свого з'їси
Творіння рук твоїх – хліби.
До поки в землю не зійдеш,
Бо ти земля –
і в землю йдеш».

І назвав Адам свою
Жінку, даную йому –
«Єва», що значить життя,
Бо є мати всіх вона.

І Бог Адаму й жінці
Зробив по одежинці,
Ризи кожані створив
Та ними їх обох прикрив.

До Себе Господь Бог сказав:
«Багато плід Адаму дав
Тепер він став подібен Нам
Добро і зло він сам пізнав.

І нині, щоб своєї він руки,
Не потягнув узять плоди
Від дерева життя,
щоб скуштувати,
Бо буде життя вічне мати».

Із раю втіхи Бог прогнав
Його, щоб землю обробляв,
З якої той узятий був,
Туди його і повернув.

У вигнання благословив,
Навпроти раю поселив.
І шлях до дерева життя
Оберігати доручив

Бог Херувиму і доклав,
Щоб від плодів Адам не брав,
Могутню зброю вогняну,
Що обертається в шляху.

ГЛАВА 4. КАЇН І АВЕЛЬ

І пізнав Адам дружину,
Щоб примножити родину.
Зачала вона дитя,
Нове дала в світ буття.

Тож, дитину народила
Каїном благословила,
Ще додала вона згодом:
«Я дитя здобула Богом».

І доклала ще вона
Народити в світ дитя,
Брата Каїну родила
Авелем благословила.

Він підріс, став пастухом
І худобу загалом
Всю домашню випасав,
Землю ж Каїн обробляв.

І немало днів по-тому
Каїн приніс жертву Богу,
Із плодів землі зібрав,
Богу своєму подав.

Авель також подав Богу
З первородних овець лою,
Та ще до дарів додав
Різне, що з овець узяв.

І Бог зглянувся над цим,
Божий погляд був над ним,
Тож прийняв Господь дари,
Що від Авеля прийшли.

А від Каїна не взяв,
Жертв його Бог не прийняв
Та не зглянувся над ним,
Погляд Божий був не з ним.

Засмутився Каїн гірко
І лице його поникло,
Бо Господь не взяв дари,
Що принесені були.

І Бог до Каїна сказав
Всю неправду показав:
«Чому засмучений ти гірко,
Чому лице твоє поникло,

Чи добру жертву ти зробив?
Ти непорядно поділив
І цим недобре согрішив,
Біду собі ти сам зробив.

Не піддавайся ти йому,
Гіркому смутку своєму,
Нехай і кличе він тебе
На гріх, ти ж опануй себе».

І Каїн Авеля просив
І лагідно так говорив,
На поле, щоб вони пішли
І він погодився – дійшли.

Та як були вони у полі
І там гуляли так поволі.
Каїн на Авеля повстав
І вбив його та утік.

Тоді ж Бог Каїна спитав:
«Де брат від тебе твій відстав?"
Він відповів Господу Богу:
«Хіба я сторож брату своєму?

Не знаю я куди подівся,
Відстав від мене, забарився».
І Бог до Каїна сказав:
«Авель, брат твій, не відстав,

Ти убив його підступно
І кров від нього невідступно
Молить на Небо від землі,
Волає пролита Мені.

Що ж таке ти наробив?
І крові братньої пролив,
Земля уста свої відкрила,
З руки твоєї крові пила.

Ти проклятий на цій землі,
Стогнання матимеш всі дні,
Тремтіти будеш від роботи
І силу та не дасть, тільки
турботи».

І знов до Бога він казав:
«Я покарань Твоїх зазнав,
Не сила винести мені
Це моє горе на землі.

І якщо Ти женеш мене,
То заховаю я себе,
Від лиця Твого піду,
Горе своє я сам знайду.

Завжди стогнати і тремтіти,
Буду на землі так жити,
Кожен, хто мене знайде,
З ненависті мене уб'є».

«Не добре ти казав оце, –
Бог сказав йому на те, –
Кожен, хто посміє бити,
Щоб Каїна з землі убити,

Помститься всемеро йому,
Хто б це не був в краю цьому».
І знамення йому Надав,
Щоб кожен Каїна впізнав

І не посмів би пересічний
Убити, ні один зустрічний.
Від лиця Бога він пішов
І до землі Наїд дійшов,

Проти Едема зупинився,
Каїн там і поселився.
І пізнав тоді дружину,
Щоб примножити родину.

Зачала вона дитя
І Єноха родила,
В честь народженому сину,
В пам'ять його незупинну,

Каїн місто заснував
І Єнохом те назвав.
Зріс Єнох, народив сина,
Це – Гаїдад. Зросла родина.

Гаїдад народив сина,
Це – Малелеїл. Зросла родина.
Малелеїл народив сина,
Це – Мафусал. Зросла родина.

Мафусал народив сина,
Це – Ламех. Зросла родина.
Взяв Ламех собі жінок,
Аду, Селлу – взяв їх двох.

Ада згодом народила
Сина свого Іовіла,
Батьком був всіх пастухів,
Що живуть серед шатрів.

Музикант був його брат,
Іувалом його звать,
Винайшов псалтир, кіфару,
Інструментів струнних пару.

Селла також народила,
Сина свого уповила,
Звали його Фовелем,
Був він знатним ковалем.

Із міді гарне карбував,
З заліза різне він кував,
Сестру мав рідну – Ноема,
Такі були їх імена.

І сказав Ламех жінкам:
«Увагу дайте цим словам,
Послухайте жінки єдині,
Ада і Селла – мої любими.

Чоловіка я убив,
Себе раною губив,
Юнака до смерті бив,
Себе язвою згубив.

Якщо всемеро помститься, –
Хто вбити Каїна рішиться,

То за Ламеха сімдесят раз
По сім раз вже відомститься».

І пізнав Адам свою
Жінку данную йому,
Зачала і народила,
Сифом звала Ева сина,

Бо казала вона так:
«Воскресіння Бог дав знак,
Сім'я Бог нам воскресив,
Сина Він нам повторив,

Замість Авеля, що вбитий,
Каїном у полі битий».
Сиф мав також свого сина,
Це була нова родина.

І Енос його назвав,
Він на Бога уповав,
Кликав він Боже Ім'я
І молилась вся сім'я.

ГЛАВА 5. АДАМІВ РІД

І ця книга про буття,
Про людське земне життя.
І про день – як Бог творив,
З Адама образ Свій робив.

Чоловіка та ще жінку,
Творіння Божого скоринку,
Їх обох Господь творив
Та разом благословив.

І Адамом Бог назвав,
В день, коли життя давав,
В день, коли їх сотворив
І людину зобразив.

Як двісті тридцять літ пожив,
Тоді Адам Сифа родив,
Дав подобу він йому,
Свій образ сину своєму.

Ще сімсот років він прожив,
Як свого сина народив,
Ще народив синів і дочок,
Допоки на землі він жив.

Дев'ятсот тридцять літ життя,
Днів його було буття,
Турбот Адамових земних
І він помер, скінчивши їх.

Двісті п'ять років Сиф пожив,
Еноса, сина народив,
Сімсот сім літ іще прожив,
Синів та дочок народив.

Дев'ятсот дванадцять літ
Сифу був відкритий світ,
Днів земних допоки жив,
Як помер, земне – скінчив.

Сто дев'яносто років жив
Енос і Каїнана народив,
Сімсот п'ятнадцять ще прожив,
Синів та дочок він родив.

Дев'ятсот п'ять літ життя
Всіх днів Еносових буття.
І він помер скінчивши всі
Діла свої такі земні.

Сто сімдесят років жив
Каїнан сина народив.
Малелеїл його ім'я
І збільшилась тепер сім'я.

Ще сімсот сорок літ прожив,
Синів та дочок народив.
Дев'ятсот десять літ усіх.
І він помер, скінчивши їх.

Сто шістдесят п'ять років жив,
Як Іареда Малелеїл родив.
Ще сімсот тридцять літ прожив,
Синів та дочок народив.

Вісімсот дев'яносто п'ять літ,
Всіх його земних робіт.
Малелеїл стільки прожив
І помер, земне – скінчив.

Сто шістдесят два роки жив,
Еноха Іаред родив,
Ще вісімсот літ прожив,
Синів та дочок народив.

Дев'ятсот шістдесят два роки,
Всі його життєві кроки,
Стільки Іаред прожив
І помер. Життя скінчив.

Сто шістдесят п'ять літ прожив
Енох та Мафусала народив,
Життям він Богу догодив
Та двісті літ іще прожив.

Синів та дочок народив.
Триста шістдесят п'ять літ він жив
Всіх земних років життя.
І Богу догодив життям.

Та не знайшлося на землі,
Де є Енох хоч вдалині,
Господь його перемістив,
Від смерті Бог так захистив.

Сто вісімдесят сім літ прожив,
Мафусал Ламеха народив.
Сімсот вісімдесят два роки жив,
Синів та дочок народив.

Дев'ятсот шістдесят дев'ять літ,
Всіх його земних робіт,

Мафусал стільки прожив
І помер, земне – скінчив.

У сто вісімдесят вісім літ
Ламех сина родив в світ,
Ноєм він його назвав
І при цьому він казав:

«Втішить він нас від роботи,
Від печалі і турботи,
На Богом проклятій землі,
Втішить нас на ній тоді».

Жив іще
п'ятсот шістдесят п'ять літ,
Синів та дочок родив у світ.
У сімсот п'ятдесят три роки
Помер Ламех. Скінчив турботи.

Було Ною п'ятсот літ,
Трьох синів родив у світ:
Сима, Хама, Іафета.
Збільшувався людьми світ.

Літературно-художнє видання видання

Прот. Віталій АПШАЙ

БҀТТЯ

Поема

Редакція і коректура авторська
Співредактор Глоба Лідія Григорівна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Художньо-технічна редакція Івана Ребрика

Підписано до друку 29.08.2022. Формат 60x84/16.
Гарнітура Агіал. Папір офсетний. Облік.-вид. арк. 5,0.
Замовлення 20.

ФОП Ребрик Андрій Іванович
Код: 3068416152
Код ДПІ за основним місцем обліку 701